

localitats del Nord: a Fredes me'l definien com una mena de terra blanca que la treuen d'una espècie de pedreres; a Vilafranca del Ma com a equivalent de *caolin*; Els *saülóns*, nom d'una partida de Portell; «a La Saülónera hi fan sauló» Traiguera; *Les Sauloneres* a la vall de Catí (prop de la Selleta de l'Abellar), 1961.

En una llarga zona del centre del Princ, des del Pirineu, i allargant-se fins a les terres de l'Ebre, i fins al Sud del Princ, hi coexisteix o hi predomina, una forma fonètica força divergent, *saldó*, que designa cosa semblant, o bé igual o quasi igual. En la navegació per l'Ebre el meu pare anotava «*saldó*: arenès més fines que les de la mar, n'hi ha en les terres de Xerta, junt amb el llac del riu», i jo hi anotava a Benifalset i a Tortosa «*saldó*: arena molt fina de les vores dels rius» (1928). Amb *a* i com a cosa menys fina, s'estén més: referint-se al Francolí escrivia el lleidatà JSantamaria: «Després de la Ribera, el congost s'escanya més, i els alts talusos prenen un to d'angoixa, amb el seu rocament vermell, els seus grumolls de *saldó*, els seus arbres nuosos i entortolligats ---» (*Visions de Cat*, en «La Publicitat», 30-xii-1926).

A l'Alt Berguedà em donaren aquesta forma i *sauló* com a ben equivalents i usades totes dues. Comentant el nom dels *Rocs de Saulonà(r)*, dalt del poble, explicaven a Saldes que ells diuen *saüló* però *saldó* en el proper llogaret de Maçaners (amb església pròpia, uns 3 km. més cap al Llobregat); a la Nou-Malanyeu vaig veure que era sauló el que ells en deien *saldó* (1954); en el Lluçanès, muntanya amunt de Sora, hi ha *Roca-saldonera* (1938). En el Penedès hi ha fluctuació entre *saldó* i *suldó*. A Viladellòps el nom de lloc col·lectiu és *El saulduná*, però m'explicaven: «—perquè tot és *saldó*.—?— com una espècie de cendra, però també se'n fa de més gruixut»; igual digueren *suldó* a Castellet, si bé referint-se al que treuen a Banyeres (1955); «*suldó*: arenisca roja que fan servir els esmollets» StQuintí de Mediona (1933). Els *saldóns* bocí de muntanya a Puigpelat; les *Coves saulduneres* i més sovint les *Coves del saldó* (les mateixes?) Montferri (1964). Acostant-nos a l'Ebre, *sauldóns*, al Lloar, però allí no era arena sinó una mena de terra (1936).

Si a les muntanyes del Maestrat hem trobat *sauló*, més cap a la costa predomina, no sense vacil·lacions, la forma amb *d*. A Bell-lloc i a Tírig sengles indrets dits *el Saldoná*, -ús; a Vilanova feien *saldó* en un paratge de la Serra del desert de Subarra, que ara en diuen *els saldónets*; a Alcalá de Xivert hi ha les *Coves de saldó*; encara que a Traiguera empraren *sauló*, reconeixien que d'altres deien *saldó*; i per tant no és estrany que a Vinaròs apareguí una forma de compromís: *lo saydoná*, explicant que en treuen *sauló*, però un altre informador parlà de la *pláza del saldóná*. En efecte el *DAG*. atribueix *saldó* (variant *sauadó*) a Alcover «pedra obscura del color de les mares del vi: les columnes de l'església són de *saldó*», i a Alcanar «sorra, arena»; d'altra banda «*saldó*: pedra arenisca y blanquinosa» a Vilafranca del Penedès.

Potser en tot això no hi ha més que una ultracorreció del fenomen fonètic *LD > ul*, comentat a *BAL-*

DA i *CALD*) cf. *LleuresC*, 209-216, 301) I és possible que aquí es refermés fortament a causa de *SOU < SOL·DU*, i tot el grup que en italià ha vacil·lat entre *soldare* i *saldare*, *soldo* i *saldo*, del qual precisament formen part denominacions d'espècies de terra Parma i Romagna *saldón*, Màntua *salda* «terreno lasciato a erva durante l'inverno», i en l'antic dialecte de Parma *saldivo* «terra solida» (Bertoni, *ZRPh* xxxiii, 230, Salvioni, ib, 477, cf. *R. Dial Rom* iii, 247) Si bé, es veu, aquí es tracta d'altres menes de terreny

Enllà del Cinca i Ebre amunt sembla haver-hi un altre representant de *SABULONEM*, de significat, ben semblant al nostre, però amb evolució fonètica molt diferent: «*salagón*. roca arenisca amarillenta y permeable al agua; pertenece al oligoceno, en el que alterna con margas y otras areniscas, y junto con ellos almacena gran cantidad de agua» que Gálvez Cañero asseynala a La Perdiguera i altres pobles de la prov. d'Osca (*BRAE* xxii, 494); segueix fins a la Rioja (veg el vocab. de Goicoechea), i el *DACadEsp*. ho dona d'allà i d'Aragó com «piedra arcillosa, caliza e hidráulica». Es comprèn que l'evolució fou *saolón > sagolón > salogón* i dissimilació. És possible que els *salagons* que, alternant amb *aragonesos* i gent de profunda Espanya, figuren en *mss* de Desclot com a congèneres dels almogàvers, siguin una espècie de malnom que apliquesin a la gent on abundava aqueixa terra.

DERIV : *Saulonar* (supra) *Saulonenc* [Belv.]. *Saülós* [*DAG*], ll. *sabulosus Saldonenc*; *soldonenc* «de soldó: paret feta de pedra *soldonenca*» [*DAG*]. *Soldenc* «pizarroso: *terror soldenc*; *roques, -ques*», *DAG*.

Sauma, saumada, V. *somada* *Saumar*, V. *psalm Saumatge, saumer, saumera*, V. *somada Saumollar*, V. *moll Saumona*, d'altres *gata sauma* o *selma*, per *gata maula*, al·ludint a la beata que sempre va salmant, dient psalms *Saunal, saunaria, saunat*, V. *saó* (SEMBRAR) *Saunyament, saunyar*, V. *suar Saúós*, V. *saús Saupa*, V. *salpa Saupar*, V. *salpar Sauqueda, sauquer, sauquera, sauquet*, V. *saüc Saur*, V. *sor* adjectiu

Saura No crec que existeixi aquest nom d'ocell. L'origen de tot és un vers de JRoig: «Les dones --- / qui les doctrina, / pert disciplina / --- / ab l'hom, de fet / qui dorm, rahona; / el sórt sermona / a missa canta, / la serp encanta, / castiga s'aura / e l'estany daura, / vol fondre ferro, / que no s'afere / prega la edra / ---», *Spill* (v. 7967). Suposo que vol dir 'amonesta els seus vents' o sigui vol que no li bufi el vent. D'aquí devia néixer un mot fantasma, interpretat per OPou —o pel seu model Palmireno— que subtilitzaven sobre els mots rars que creien trobar en antics clàssics valencians; així com d'un malentès *si quart* nasqué el fantasmal *siq(u)art* per *ISARD*, aquí, veient que anava amb *serp* imaginaren que seria un nom d'animal, i així com desviats per l'assonància amb *isard*, forjaren aquell *siuart*, aquí la semblança amb *granla* (junt amb el NP fem. *Saura*, cf. cast *urraca*) i el gr. *saurus* 'dragó' els induí a creure que era un nom